

24 In Hipp. de Aëre, Aquis & Locis.

est primum dubium, de quo nil Alemanus. Secundum dubium est quia dicit necesse esse in hoc statu ut aquæ non sint sublimes, & æstate quidem calidæ & hyeme frigidæ, & sic est primus sensus scilicet quod omnes aquæ erunt non sublimes, & æstate calidæ, hyeme frigidæ. Secundus sensus, quod non sublimes necessario tales erunt, non tamen quod omnes necessario non sublimes erunt. Tertia dubitatio, quare quæ non sublimes erunt, hyeme frigidæ futuræ sint, collectis ventis calidis in eo loco cauo. Quarta dubitatio erit, quid intelligat & quæcunque sunt hominibus aduersa: an ut sit sensus quod sitis sit eiusmodi & quæcunque sint hominibus aduersa efficiat aut in se contineat, ut potè aquas stagnantes, paludes ac similia scilicet ut referatur ad causas vel ad effectus. Quinta, quare pariat diuersos morbos hic status? & ut huic satisfaciam dixi superius quod similia similibus sunt causæ morborum, alia causa est quia calidum & humidum sunt causa putredinis, quia humidum corrumpit humidum naturale, & calidum externum dissoluit calidum internum, ut Quarto Meteororum (cap. 1.) multa nimis de hoc dici possent, quæ aliàs docui ex Hippocrate, Galeno, Plinio. Vnum addam, quod quæ de situ generali dicuntur, eadem de proprio & speciali sunt intelligenda.

Ad primam dubitationem dico, quod aquæ erunt multæ, quoniam calor extrahit aquas ad superficiem, & etiam quia venti illi erunt humidi & vaporosi & frequenter iuuet, & aqua pluuiæ est salsa, sicut declarat Philosophus (2. Metheo. cap. 3.) ubi probat mare esse salum ab æterno, & hic caderet dubitatio de qua suo loco, cur cum aquæ pluuiæ sint salæ, & aquas subsalsas damnet Hippocrates, pluuiam tamen præter cæteras collaudet. Accedit quod aquæ illæ cum locus sit contectus à septentrione oriente & occidente altioribus terræ, aut erunt stantes & ita putridæ, aut mouebuntur ad meridiem & ita torrebuntur, non ratione aquæ sed ratione terræ, ergo erunt subsalsæ ex declaratione causarum falsitudinis.

Secunda dubitatio difficilior est, & est triplex quia primus modus diuiditur ut sit sensus vel quod omnes aquæ necessario sint non sublimes, deinde sequuntur reliqua, vel quod supponatur quod aquæ non sint sublimes ne possint repurgari, quia subiicit, quod omnia sint contraria saluti humanæ: tertia expositio, quod quæ non sint sublimes tales euadant, scilicet calidæ æstate & frigidæ hyeme, & ut effugiam laborem pro nunc cum multa possent dici, recipiam secundum sensum, ut sensus sit talis, quandocunque regio fuerit exposita meridiei & ventis qui ab ea parte oriuntur & habuerit aquas multas, & sit causa regio, & pertinet ad situm terræ, & aquæ fuerint subsalsæ, id est pessimæ & corruptæ, tunc eædem erunt calidæ in æstate & frigidæ in hyeme, ita ut in primo statu collegerit omnes conditiones prauæ habitationis generales positas in quarto, quinto & sexto Textu, & est congruens verbis, & ita legetur illud necesse est tales aquas non sublimes esse æstate calidas hyeme frigidas, ut referatur

illud necesse ad calidas æstate, & hyeme frigidas, & non ad non sublimes.

Tertia dubitatio est satis difficilis, & nisi experimentum esset pro illa, vereretur dicere ut esset Hippocratis, cum videatur esse contra rationem, quo ad illam partem de hyeme nam de æstate nulla est dubitatio cum regio sit exposita soli perpetuè & ventis calidis, dico ergo quod istud verum est, quoties non flauerint venti meridionales, & in nocte quia aër ibi est crassior, & sunt multi vapores terræ & aquæ, qui refrigerant aërem, aër itaque condensatus recipit maiorem frigiditatem, & etiam quia aquæ illæ plerunque sunt immobiles, & aqua immobilis semper est calidior æstate, quia recipit magis calorem propter quietem, & frigidior hyeme, quia est proximior glaciei, dum enim sit glacies, necessario motus sit lentior, & cum congelatur perfectè etiam quiescit: & idèd flumina quæ velociter mouentur, velut Tigris & Abdua in nostra regione, rarissimè congelantur, & forsan quod Tigris nunquam: quod autem venti fileant in huiusmodi regione magis, quàm in ea quæ detecta vndiq; est, clarè esse potest, quoniam non est nisi vnum genus ventorum quod perfler illam, scilicet Austrinum. Hoc etiam maximè cessare solet, tum quia auster nocte spirare non consuevit, tum quia anniuersarius ei regioni plerunque est, idèd noctu cessat, ut ait Aristoteles (26. Probl. 11. & 53.) Tertia causa est quod aqua calefacta diurno æstu magis refrigeratur noctu, adèd ut congeletur, teste eodem Philosopho (1. Meteororum cap. 12. in fine).

Quarta dubitatio est, an verba illa & quæcunque hominibus sunt aduersa debeat referre ad causas, scilicet, ut gratia exempli, quod abundet pluuiis, quod habeant prauos cibos, quod vtantur mala ratione victus, quod venti illi transeant per loca stagnorum & paludum (& hoc plurimum refert) & aquarum corruptarum & serpentum vel arena tenuis, vel ut intelligatur de effectibus: sed ratio verborum & sensus ostendit quod potius intelligendum sit de causis quàm de effectibus, & cum non possint istiusmodi demonstrari, non sequar vitiosum morem illorum qui omittunt demonstrationes eorum, quæ possunt demonstrari, & conantur demonstrare quæ non possunt demonstrari, cum vtrumque sit vitiosissimum, hoc tamen vitiosus est, quia generat ignorantiam dispositionis, illud negationis, propterea facio finem.

LECTIO XIV.

Super

TEXT. II. & III.

ET quæ quidem vrbes benè sitæ sunt ad solem & ad ventos, & aquis bonis vtuntur, hæ minus à talibus mutationibus afficiuntur

Subiicit decreta regionis benè constitutæ, & sunt quod minus afficiuntur talibus
mutatio